

Andere vaardigheden vereist

ONDERZOEK

TEKST Pieter van Vliet, Alex Straathof, Eltje Bos en Anna de Zeeuw
FOTO Tiva Pam

De groeiende zelforganisatie van burgers heeft grote gevolgen voor de sociale professional. Hij heeft zich niet alleen aan te passen aan de vraag van de zelfbewuste burger, maar moet ook zijn afkalvende belang verdedigen tegenover zijn grootste concurrent: de vrijwillige professional.

In Amsterdam is er vooral bij de meer ontwikkelde burger- en bewonersinitiatieven bijna geen betaalde professional vanuit welzijnsinstellingen of stadsdeelorganisaties meer te vinden. Zijn plaats wordt steeds meer ingenomen door een vrijwilliger met beroepservaring in het domein van welzijn, zorg en de overheid.

Typologie van de sociale professional

In ons onderzoek naar ondersteuning van bewonersverbanden of burgerinitiatieven in Amsterdam zijn we verschillende soorten professionals en semi-professionals tegengekomen.* We onderscheiden er vier:

- Participatieprofessionals in dienst van een semi-publieke organisatie (welzijnsorganisatie of zorginstelling, woningcorporatie): opbouwwerkers, buurtwerkers, participatiemedewerkers.
- Participatieprofessionals in dienst van de lokale overheid

(ambtenaren), gebiedsmakelaars, buurtcoördinatoren.

- 'Ingebouwde' of 'vrijwillige' participatieprofessionals/ community-werkers: deelnemers aan een bewonersorganisatie met de competenties (of vakbekwaamheid) van een professional, meestal door eerder verworven kennis en vaardigheden. Deze vrijwilligers zijn vaak ideologisch bevestigd en activistisch.
- Zelfstandige professionals (zzp'ers) die óf vrijwillig meedoen óf door een derde partij – meestal de lokale overheid – ingehuurd worden om participatieprocessen te stimuleren en te ondersteunen. Wanneer deze sociaal ondernemers op vrijwillige basis ondersteuning bieden, gaat het meestal om acquisitie of netwerkontwikkeling.

Andere vaardigheden

Burger- en bewonersinitiatieven hebben een blijvende behoefte aan professionele ondersteuning. Naargelang de aard en de

inhoud van de gewenste ondersteuning, verschilt ook het type professional. Beginnende burgerverbanden hebben een externe participatieprofessional – in dienst van een welzijnsorganisatie of van de lokale overheid – nodig om mensen te verbinden en te activeren. De zelfstandige sociale professional is de aangewezen persoon om directe contacten met bewonersorganisaties te leggen en om bewonersorganisaties enerzijds met de lokale overheid en anderzijds met andere institutionele organisaties te verbinden. De inbreng van de professionele vrijwilliger is vooral belangrijk als ondersteuning door een externe sociale professional nog niet in zicht is.

De zich steeds scherper aftekenende taakverdeling vereist een herdefinitie van het veld en het professionele handelingsrepertoire. Het erkennen en benoemen van het vakmanschap (Spierts 2014) van de al dan niet betaalde professional en de verbindende zpp'er is van doorslaggevend belang om het samenspel en de *collaborative dynamics* – onder meer betrokkenheid, dialoog, gezamenlijke motivatie en gezamenlijke actie – tussen overheid, organisaties en burgers verder te brengen.

Onderzoek van Gabriël van den Brink naar 'best persons' (Van den Brink e.a. 2012) levert een interessant perspectief op voor het benoemen van het benodigde vakmanschap. De verschillende typen die hij onderscheidt, blijken in het speelveld van de burgerinitiatieven en bewonersverbanden verschillende posities in te nemen: als ambtenaar, sociale professional bij een welzijnsorganisatie of corporatie, of als initiatiefnemer/deelnemer van een burgerinitiatief of bewonersverband.

Overlappend en verschillend vakmanschap

Het vereiste vakmanschap of het hoofddoel waarop het vakmanschap betrekking heeft, hangt ook af van de positie die de (semi-)professional zelf inneemt. Daarbij speelt tevens een rol hoever het burger- of bewonersinitiatief ontwikkeld is en hoe stevig het is verankerd in de wijk.

Ons onderzoek levert het volgende voorlopige schema op met de verschillende soorten participatieprofessionals en het vereiste vakmanschap om burgerinitiatieven en bewonersverbanden goed te kunnen ondersteunen in hun verdere ontwikkeling. Aannemelijk is dat de ambachtelijkheid en het vakmanschap van de verschillende participatieprofessionals elkaar voor een deel overlappen en voor een deel van elkaar verschillen.

De inbreng van de 'vrijwillige' of 'ingebouwde' community-werker wint voortdurend aan belang

Kleerscheuren

Ook uit ons onderzoek blijkt dat de traditionele sociaal-culturele participatieprofessional in dienst van een welzijnsorganisatie steeds meer terrein verliest. Voor zover hij nog een rol van betekenis speelt, is dat vooral in de opstartfase van een burger- of bewonersinitiatief.

De inbreng van de 'vrijwillige' of 'ingebouwde' community-werker daarentegen wint voortdurend aan belang. In elk door ons onderzochte bewoners- of burgerinitiatief blijkt hij onontbeerlijk voor het garanderen van de continuïteit en het voortbestaan ervan. Daarnaast speelt hij een belangrijke rol als trekker en politiek strateeg om het initiatief een plaats te geven in de omgeving en tegenover de lokale overheid. Dat levert overigens wel de nodige kleerscheuren op; de participatieprofessionals van de traditionele organisaties lijken niet van plan om hun positie versus de 'ingebouwde' community-werkers zomaar op te geven.

Noot

* De vier onderzochte burgerinitiatieven zijn: de Lucas Community (in Amsterdam Osdorp), Pek-O-Bello (in Noord), De BuurtBizz (in Zuid-Oost) en Koffiehuis/Kledingwinkel Haarlemmerstraat (Centrum).

Pieter van Vliet is onderzoeker bij het lectoraat Culturele en Sociale Dynamiek. **Alex Straathof** is lector Management van Cultuurverandering. **Eltje Bos** is lector Culturele en Sociale Dynamiek en **Anna de Zeeuw** is community-manager Sociale en Economische Participatie. Allen werken aan de Hogeschool van Amsterdam.

Bronnen

- Brink, G. van den, e.a. *Best persons en hun betekenis voor de Nederlandse achterstandswijk*. Boom Lemma, 2012
- Spierts, M., *De stille krachten van de verzorgingsstaat*. Amsterdam: Van Gennep, 2014
- Zeeuw, A. de, e.a., *Wat doet de participatieprofessional?* Hogeschool van Amsterdam, 2018, https://pure.hva.nl/ws/files/4745996/boek_A4_Participatieprof_5_2.pdf

Omschrijving	Formele status	'Best person'-type	Agogisch vakmanschap	Organisatorisch en strategisch vakmanschap
Participatieprofessional in dienst van de overheid	Ambtenaar, betaald	Bruggenbouwer	Faciliteren, verbinden	Beleid en strategie, onderhandelen
Participatieprofessional/opbouwwerker in dienst van een (semi-)publieke organisatie	Werknemer, betaald	Frontlijnwerker, bruggenbouwer	Empowerment, aansluiten & afstemmen, verbinden	Netwerken, beleid en strategie
Participatieprofessional (of -werker) als initiatiefnemer/deelnemer aan burgerinitiatief	Vrijwilliger/activist, onbetaald	Alledaagse doener, sociaal ondernemer	Empowerment, verbinden, arrangeren en enceneren	Ondernemen, netwerken, organiseren, beleid en strategie
Participatieprofessional of (-werker) als zelfstandig professional / sociaal ondernemer	Zpp'er, ondernemer	Sociaal ondernemer	Empowerment, aansluiten & afstemmen, verbinden	Ondernemen, netwerken, beleid en strategie